

PRAVICE OTROKA V DRUŽINSKOPRAVNIH POSTOPKIH

I. KONVENCIJA O PROCESNIH PRAVICAH OTROKA

- **korist otroka** se uresničuje tudi s tem, da mu zagotavljamo procesne pravice v družinskopravnih postopkih
- po Konvenciji **ima otrok 3 pravice v postopku**:
 - pravico da je obveščen o uvedbi postopka, ki se nanaša nanj
 - pravico da pove svoje mnenje, potrebno ga je opozoriti na posledice tega mnenja
 - pravico da sam sodeluje v postopku ali da sodeluje preko zastopnika (*možnost da so otroci aktivni v postopku*)
- poleg teh pravic je treba otroku **zagotoviti pravice, ki jih imajo sicer stranke v postopku**:
 - pravico do ugovora nasproti stranki
 - pravico do pritožbe

II. SODELOVANJE OTROKA V DRUŽINSKOPRAVNIH POSTOPKIH – PO ZPP

- če je otrok dopolnil 15 let in je razsoden, lahko kot stranka v postopku **samostojno opravlja procesna dejanja**
- če otrok še ni dopolnil 15 let **potrebuje zastopnika**:
 - zakoniti zastopnik: otrokovi starši zastopajo otroka pred sodišči, drugimi organi in organizacijami ter sklepajo pravne posle v njegovem imenu in za njegov račun
 - kolizijski zastopnik: poseben zastopnik, ki ga postavi sodišče, kadar pride do kolizije interesov med starši in otroki (*pravda med starši in otroki, pravda med brati in sestrami*) ali sodišče presodi, da je to potrebno zaradi varstva otrokovih koristi (*če ni staršev, če starši ne morejo poskrbeti za otrokove koristi*)

ZASTOPNIK

- za zastopnika izbere nekoga izmed odvetnikov, notarjev in drugih strokovno usposobljenih oseb – zato da se lahko primerno uresničujejo procesne pravice otrok (*ugovor nasproti stranki, pritožba, opozorilo o posledicah mnenja...*)
- zastopnik mora nujno imeti ustrezno pravniško znanje – vendar ima to nekatere pomanjkljivosti, ker so družinske zadeve zelo zapletene, potrebno bi bilo specialno znanje iz družinskega prava

III. DRUŽINSKOPRAVNI POSTOPKI

- **postopek odločanja o vzgoji in varstvu otrok**: odloča sodišče v pravnem postopku, po pravilih ZPP
- **postopek posvojitve**: odloča CSD v upravnem postopku, po pravilih ZUP
- **postopek skrbništva**: odloča CSD v upravnem postopku, po pravilih ZUP
- **postopek upravljanja otrokovega premoženja**: odloča sodišče v nepravdnem postopku, po pravilih ZNP
- **postopek odločanja o višini preživnine**: odloča sodišče v nepravdnem postopku, po pravilih ZNP

PROBLEMI ZDAJŠNJE UREDITVE

- pri nas ima **CSD** kot upravni organ dejansko **enakovredna pooblastila kot sodišče**
- **to ni dobro**, ker je bil CSD mišljen kot svetovalni organ, ne kot organ odločanja, poleg tega na CSD niso zaposleni pravniki ampak socialni delavci, ki potem odločajo po pravilih nepravdnega postopka, zato se pogostokrat se zgodi, da odločba pade na ministrstvu, ker niso spoštovane procesne določbe
- v bodoče bo treba **pristojnost** odločanja o ukrepih **CSD prenesti na sodišče**

- problem je tudi da je **ZUP popolnoma neprilagojen za odločanje o koristih otrok**, določbe Konvencije pa se ne morejo uporabljati neposredno, kadar gre za pomanjkljivosti v postopku

REŠITVE

- določbo o zastopniku bi bilo treba oblikovati kot **generalno klavzulo z eksemplifikativnim naštevanjem primerov** ko je poseben zastopnik obvezen (*če sodnik ne bi postavil zastopnika, bi moral to posebej utemeljiti*)
- otrok bi **potreboval posebnega zastopnika v vseh postopkih, zlasti pa** ko se odloča o vzgoji in varstvu otroka, o zadevah, ki se nanašajo na osebni status otroka, v postopku posvojitve, pri oddaji v rejništvo, pri oddaji v vzgojni zavod, pri odvzemu otroka staršem, pri odločanju o osebnih stikih, pri odločanju o odvzemu roditeljske pravice
- **ločiti** bi bilo potrebno med postavitvijo zastopnika, v primerih ko pride do kolizije interesov in postavitvijo zastopnika, v primerih ko je to potrebno zaradi otrokove koristi
- **pooblastila zastopnika**: ima pravico do vpogleda v spis, moral bi biti navzočen v postopku, imel bi pravico zavrniti pričanje o tem, kaj mu je povedal otrok, vzpostavljen bi bil nadzor nad zastopnikom, če ne bi primerno opravljal svoje funkcije bi bil razrešen, zastopnik bi bil neodvisen od sodišča in od CSD
- **komu zaupati zastopanje**: odvetnikom, ki imajo specialna znanja iz družinskega prava o pravicah otrok v postopku in o socialnem varstvu
- v tujini se je razvila praksa **dualnega zastopanja** – posebnega zastopnika sestavljata dve osebi:
 - pravnik, ki ima pravniški državni izpit in specialna znanja
 - oseba, ki ima nepravna specialna znanja in zna vzpostaviti stik z otrokom